

6. Новий Державний стандарт початкової загальної освіти.
URL: www.mon.gov.ua/.../2017/08/.../novij-derzhavnij-standart-pochatkovoyi-zagalnoyi-osviti.p.

7. URL: <https://abetkaland.in.ua/organizatsiya-stem-osvity-v-pochatkovij-shkoli-proektiv>.

8. URL: <https://vseosvita.ua/library/mozlivosti-vprovadzenna-stem-osviti-v-pocatkovij-skoli-34103.html>.

Лавренчук Ю.С.

асистент,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

КОГНІТИВНІ ПРОЦЕСИ ІНТЕГРАЦІЇ АУДІЮВАННЯ-ПИСЬМО ЯК ОСНОВА ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВСЬКИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Навчання продуктивних і рецептивних видів мовленнєвої діяльності є основою навчального процесу на уроках англійської мови. Продуктивність навчання забезпечується відповідністю та системністю оцінювання. Оскільки контроль успішності різних видів мовленнєвої діяльності залишається на посередньому рівні розвитку у методиці навчання англійської мови в Україні, варто говорити про оновлення та стандартизацію системи оцінювання. Окрему увагу звертаємо на письмо як особливий вид продуктивної мовленнєвої діяльності, оскільки зазвичай в українській школі оцінювання учнівського письма відбувається незалежно від оцінювання решти мовленнєвих процесів, що стає причиною недостатніх умінь учнів писати тексти різних жанрів. Превалювання такої закономірності є неперспективним для сучасного освітнього простору.

З'являється все більше свідчень того, що сучасні завдання на розвиток умінь неінтегрованого письма недостатньо вписуються в академічний конструкт письма. Підставою для таких умовиводів є думки окремих вчених (S. Chan, A. Cumming, A. Gebril, Y. Jin, D. Johnson, U. Knoch, H. Lee) щодо вищого ступеня валідності інтегрованих завдань

як інструмента оцінювання умінь академічного письма. При цьому підкреслюється когнітивна автентичність таких завдань, оскільки в академічному контексті природними та найбільш поширеними є письмові завдання, що спираються на аналіз та синтез інформації з друкованих та/чи аудіоджерел [7]. Задля розробки науково обґрунтованих письмових тестів необхідно мати глибоке розуміння когнітивних процесів, задіяних в інтегрованому письмі та механізмів оцінювання, котрі забезпечують валідність отриманих результатів.

Відповідно до наукової моделі Джона Філда, когнітивні процеси стосуються здатності мислити та піддавати інформацію аналізу і передбачають первинну *когнітивну обробку, метапізнання та планування*. Когнітивною обробкою Дж. Філд називає процес, що стосується декодування завдання, кінцевим продуктом якого є осмислений потік інформації. У царині комунікативних наук когнітивні процеси відносяться до операцій, що лежать в основі: а) чотирьох мовленнєвих умінь; б) декодування лексичних одиниць; в) побудови концепту та презентації на рівні дискурсу. Когнітивні процеси нижчого рівня можуть відбуватися автоматично, особливо, якщо мовець досвідчений [2, с. 224].

Етапи когнітивної роботи над письмовим тестовим завданням, розроблені Джоном Філдом, стали базисом для побудови п'ятиетапної моделі когнітивних процесів Стюарта Шоу та Сиріла Віра (2007): 1) макропланування (*macro-planning*) – збір ідей та ідентифікація основних компонентів письма; 2) організація (*organisation*) – впорядкування ідей, з'ясування ідейних зв'язків між ними, відбір центральних цілей; 3) мікропланування (*micro-planning*) – фокусування на певній частині тексту; тут планування складається із двох фаз: А) узгодження мікротем із загальнотематичним наповненням тексту; Б) планування та структурування речення відносно трансльованої інформації; 4) транслювання (*translation*) – контент, який попередньо знаходився в абстрактній формі конвертується у лінгвістичну форму; 5) контроль та внесення змін (*monitoring and revising*) – на базовому рівні контроль передбачає механічну перевірку правильності орфографії, пунктуації та синтаксису. На більш досконалому рівні – визначення того, наскільки текст відображає наміри та ідею автора. В результаті моніторингу автор повертається до тих аспектів, які виявилися незадовільними, та робить виправлення у рамках кожного речення, абзацу чи цілого тексту [5, с. 38–42].

Шоу та Вір стверджують, що валідні тести, створені для перевірки умінь письма повинні вимагати від тестованих залучення тих основних пізнавальних процесів, які присутні у реальній письмовій комунікації [1]. Дослідники особливо наголошують на такому аспекті неінтегрованого письма, як недостатність знань із теми письма [8]. Вважаємо, що умовно рівний доступ до вихідної інформації, необхідної для письма, є першочерговим аргументом на користь інтеграції при оцінюванні. По-перше, підібраний матеріал для аудіювання слугує інформаційною основою для створення власного тексту; при укладанні шкали оцінювання учитель може чіткіше сформулювати дескриптори шкали оцінювання співвіднесені із вихідним матеріалом, отриманим учнями. Таким чином забезпечується можливість використання не лише холистичного, але й аналітичного підходу до оцінювання. По-друге, неінтегроване письмо передбачає орієнтацію учня на власний попередній досвід та знання з певної теми, тому учні, отримуючи одне і те ж завдання, знаходитимуться у різних умовах уже на стадії макропланування. Отже, запропонований Дж. Віром соціо-когнітивний підхід до тестування та оцінювання має, на нашу думку, стати основою системи оцінювання письма в українській старшій школі [7].

Оновлена модель когнітивних процесів, задіяних у письмі, котра базується на поглядах С. Шоу та Дж. Віра, була представлена Дж. Хейзом. Ця концепція звертає увагу як на внутрішні, так і на зовнішні аспекти, які можуть впливати на процеси учнівського письма. До внутрішніх факторів вчений відносить: *а) робочу пам'ять, б) довготривалі ресурси пам'яті та в) мотивацію автора*, тоді як зовнішні фактори включають: *а) фізичне середовище завдання та б) соціальне середовище* при виконанні завдання [3].

Нова модель є спробою описати складний інтерактивний характер процесів письма всередині і між кожною категорією процесу та взаємозв'язки між перебігом написання та різними внутрішніми і зовнішніми компонентами. Цей підхід підкреслює центральну роль робочої пам'яті у процесі письма. Переглянута парадигма базується на узагальнених категоріях: *рефлексія, текстотворення, інтерпретація тексту*. Рефлексія у цьому випадку пов'язана із процесами вирішення проблем, прийняття рішень для досягнення поставлених цілей письма. Творення тексту супроводжується вибором можливого реципієнта та створення відповідного темі контенту. Контроль у такій моделі стає уже не окремим процесом, а частиною інтерпретації тексту [3].

Когнітивні процеси, що перебігають під час аудіювання відрізняються, оскільки цей вид мовленнєвої діяльності рецептивний. Основними когнітивними процесами можна назвати *сприйняття, увагу, пам'ять та мислення*. Тобто процеси синергізму та взаємозалежності *фонематичного рівня* (розпізнавання звуків) та *рівня усвідомлення* (розпізнавання інформації) – лише вихідна точка в моделюванні когнітивного процесу аудіювання. Модель такої роботи включає три чіткі психічні утворення – *оперативну пам'ять, робочу* (або короткочасну) *пам'ять* та *довготривалу пам'ять*. М. Андервуд виокремлює три етапи когнітивного процесу прослуховування, що вимагають як обробку на фонетичному рівні, так і декодування інформації: 1) звуки надходять у сенсорну пам'ять. Слухова інформація може зберігатися у неаналізованому вигляді протягом чотирьох секунд у сенсорному сховищі; 2) інформація, отримана із прослуханого тексту, зберігається у короткостроковій пам'яті, тоді вона співвідноситься із відповідною інформацією у довгостроковій пам'яті з метою розуміння сенсу; 3) як тільки буде створений сенс повідомлення, воно може бути перенесено з робочої в довготривалу пам'ять. Варто зазначити, що така інформація зберігається у скороченому вигляді [6, с. 2]. Отож успішне прослуховування тексту є передумовою макропланування як стадії створення учнівського дискурсу.

Найповнішу на сьогодні модель когнітивного опрацювання процесу аудіювання, на нашу думку, презентує А. Руксон, розподіляючи етапи опрацювання аудіоматеріалу на когнітивні та метакогнітивні стратегії і когнітивні процеси. Когнітивні процеси, відповідно до моделі, включають у себе шість етапів опрацювання прослуханого тексту: 1) акустично-фонетичну обробку; 2) розпізнавання слів; 3) проведення граматичного аналізу розпізнаних слів; 4) локальну семантичну обробку тексту; 5) глобальну семантичну обробку тексту; 6) прагматичну обробку – процес, який полягає в інтерпретації певних словосполучень, синтагм, речень у відповідному контексті, наприклад, розпізнавання гумору [4].

Очевидними є свідчення необхідності врахування когнітивних процесів у ході створення конструкту оцінювання письма. Інтегроване письмо може забезпечити вищий рівень об'єктивності аналізу учнівських текстів, оскільки слугує основою для макропланування – аналізу та відбору інформації, наданої у вихідному джерелі інформації.

Так учень спирається не на власних досвід (котрий для кожного різний), а на умовно рівнозначну кількість інформації.

Список використаних джерел:

1. Chan S. Establishing the validity of reading-into-writing test tasks for the UK academic context [Ел. ресурс] / Chan. – 2013. URL: <http://bit.do/fQJt4>.
2. Field J. Psycholinguistics: The Key Concepts / J. Field – New York: Routledge, 2004. – 366 p. – (Taylor and Francis group).
3. Hayes J. Are cognitive studies in writing really passé? [Ел. ресурс] / J.R. Hayes // Carnegie Mellon University. URL: <http://bit.do/fQJtW>.
4. Rukthong A. Anybody listening? The role of listening in integrated listening-towrite and listening-to-speak tasks / A. Rukthong, T. Brunfaut. // LTF Oxford. – 2015.
5. Shaw S. Examining writing: Research and practice in assessing second language writing / S. Shaw, C. Weir // Studies in Language Testing. – 2007. – № 26. – P. 38–78.
6. Underwood M. Teaching listening [Ел. ресурс] / Underwood // Longman. – 1989. URL: <http://bit.do/fQJtY>.
7. Weir C. Language Testing and Validation: An Evidence-Based Approach / Weir. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005. – 107 p.
8. Zheng Y. An investigation into the writing construct(s) measured in Pearson Test of English Academic / Y. Zheng, S. Mohamad // Dutch journal of applied linguistics. – 2013. – № 2. – P. 108–125.

Романюта А.М.

учитель початкових класів,

Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 154

МЕТОДИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ «НАВКОЛИШНІЙ СВІТ»

У 21 сторіччі намітився новий підхід до оцінки і класифікації самостійних робіт на уроках «Навколишній світ» у початковій школі як засобу навчання і розвитку учнів. Залежно від того, які елементи переважають у діяльності учнів (відтворюючі чи творчі), у дидактиці розрізняють репродуктивні і пошукові самостійні роботи.